

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2024/20

Karar Sayısı : 2024/146

Karar Tarihi : 23/7/2024

R.G.Tarih-Sayı : 10/12/2024-32748

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 18. Aile Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun'un 40. maddesiyle eklenen 41/B maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının Anayasa'nın 5., 10., 20., 36., 40. ve 41. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamın yerine getirilmesine muhalefet etmekten dolayı verilen zorlama hapsi kararlarına yapılan itirazda kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ

A. İptali İstenen Kanun Hükümleri

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 41/B maddesi şöyledir:

“Çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesi

MADDE 41/B- (Ek:24/11/2021-7343/40 md.)

(1) Çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararları, yükümlüsü tarafından rızasıyla yerine getirilmediği takdirde hak sahibi, ilam veya tedbir kararının yerine getirilmesi için müdürlüğe başvurabilir.

(2) Talebi alan müdürlük, her türlü iletişim vasıtasını kullanarak yükümlüyle irtibata geçer ve müdürlük tarafından belirlenen gün ve saatte hak sahibine teslim edilmek üzere çocuğun belirlenen yere getirilmesini derhâl bildirir; bu bildirim yapıldığını veya yükümlüyle irtibat kurulamadığını tutanağa bağlar.

(3) Yükümlüyle irtibat kurulamaz veya yükümlü çocuğu getirmeyeceğini beyan ederse yahut yükümlü çocuğu belirlenen yere getirmezse müdürlük, derhâl yükümlüye, çocuğun teslimine dair bir teslim emri gönderir. Emir, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yükümlüye tebliğ edilir. Bu emirde aşağıdaki hususlar yer alır:

a) Müdürlük tarafından belirlenen gün ve saatte çocuğu emirde belirtilen yere getirmek zorunda olduğu.

b) Çocuğu emirde belirtilen yere getirmesine engel teşkil edecek derecede haklı bir mazereti varsa teslim gününden önce müdürlüğe bildirimde bulunarak çocuğun müdürlükçe alınmasını talep etmesi gerektiği.

c) Çocuğu getirmez veya haklı mazereti nedeniyle müdürlükçe alınmasını talep etmezse, çocuğun, uzman veya öğretmen marifetiyle gerekirse kolluktan yardım alınarak ve zor kullanılarak teslim alınacağı.

d) Emrin gereğinin yerine getirilmemesi hâlinde disiplin hapsiyle cezalandırılacağı.

e) Müdürlükçe yapılan iş ve işlemlere karşı, öğrenme veya tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde, işlemi yapan müdürlüğün bulunduğu yer aile mahkemesine şikâyetle bulunabileceği.

(4) Müdürlüğün belirlediği yere getirilen veya yükümlünün haklı mazereti nedeniyle müdürlükçe alınan çocuk hak sahibine teslim edilir.

(5) Yükümlü, emrin gereğini yerine getirmese, çocuk nerede bulunursa bulunsun müdürlük tarafından alınarak hak sahibine teslim edilir. Bu hâlde kolluktan yardım istenebilir. Kolluk birimleri, zor kullanma dâhil bu konudaki talepleri derhâl yerine getirir.

(6) Çocuk hak sahibine teslim edildikten sonra yükümlü haklı bir sebep olmaksızın çocuğu tekrar alırsa ayrıca yeni bir hükme veya yükümlüyle irtibata geçmeye ya da teslim emri tebliğine gerek olmaksızın çocuk beşinci fıkra uyarınca hak sahibine teslim edilir.

(7) Çocuğun üstün yararının gerektirdiği hâllerde müdürlük, yükümlüyle irtibata geçmeye veya teslim emri tebliğine gerek olmaksızın doğrudan beşinci fıkra hükmünü uygulayabilir.”

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri

Kanun'un 41/F maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine muhalefet

MADDE 41/F- (Ek:24/11/2021-7343/44 md.)

(1) Çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin teslim emrine aykırı hareket edenler ile emrin gereğinin yerine getirilmesini engelleyenler, bir ay içinde yapılacak şikâyet üzerine, fil suç teşkil etse dahi, üç aya kadar disiplin hapsi ile cezalandırılır.

(2) Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin teslim emrine aykırı hareket edenler ile emrin gereğinin yerine getirilmesini engelleyenler, bir ay içinde yapılacak şikâyet üzerine, üç günden on güne kadar disiplin hapsiyle cezalandırılır.

...”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 1/2/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Derya ATAKUL tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

3. Anayasa'nın 152. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görev alanına giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

4. 5395 sayılı Kanun'un 41/B maddesinde çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin usul düzenlenmiştir. Maddenin itiraz konusu (1) numaralı fıkrasında çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararlarının, yükümlüsü tarafından rızasıyla yerine getirilmediği takdirde hak sahibinin, ilam veya tedbir kararının yerine getirilmesi için müdürlüğe başvurabileceği, (2) numaralı fıkrasında ise talebi alan müdürlüğün, her türlü iletişim vasıtasını kullanarak yükümlüyle irtibata geçeceği ve müdürlük tarafından belirlenen gün ve saatte hak sahibine teslim edilmek üzere çocuğun belirlenen yere getirilmesini derhâl bildireceği; bu bildirim yapıldığını veya yükümlüyle irtibat kurulmadığını tutanağa bağlayacağı belirtilmiştir.

5. 5395 sayılı Kanun'da "*çocuk teslimi*" ve "*çocukla kişisel ilişki kurulması*" kavramlarına yer verilmemiş olmakla birlikte çocuk teslimi ile çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik usuller farklı maddelerde düzenlenmiştir. Çocuk teslimine ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesi bakımından olması gereken bu kararların yükümlüsü tarafından rıza ile yerine getirilmesidir. Aksi takdirde; *çocuk teslimine* ilişkin ilam veya tedbir kararları 5395 sayılı Kanun'un 41/B maddesi hükümleri uyarınca; *çocukla kişisel ilişki kurulmasına* ilişkin ilam veya tedbir kararları ise Kanun'un 41/C maddesi hükümleri uyarınca yerine getirilecektir.

6. Bakılmakta olan davanın konusu çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamın yerine getirilmesine muhalefet etmekten dolayı verilen zorlama hapsi kararlarına yapılan itiraz olduğundan çocuk teslimine dair ilamların yerine getirilmesine ilişkin usulü düzenleyen itiraz konusu kurallar davada uygulanacak kural değildir.

7. Açıklanan nedenlerle kuralların itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun'un 40. maddesiyle eklenen 41/B maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE 23/7/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Esas Sayısı : 2024/20
Karar Sayısı : 2024/146

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR